

Uvod u suvremenu hrvatsku književnost 1970.–2010.

(Bagić, Krešimir. 2014. *Uvod u suvremenu hrvatsku književnost 1970.–2010.* Zagreb: Školska knjiga, 241 str.)

AUTOR **Ana Vučić**
ana.vucic31@gmail.com

Knjiga *Uvod u suvremenu hrvatsku književnost 1970.–2010.* autora Krešimira Bagića objavljena je 2016. godine u izdanju Školske knjige. Djelo je to koje je svakako potrebno akademskoj zajednici, ali i širem krugu zainteresiranih čitatelja koje zanima hrvatska književnost toga vremena. Povijesti hrvatske književnosti u nas ima, ali nedostajao je sistematičan pregled upravo suvremene hrvatske književnosti koji bi zahvatio sva tri književna roda te se njima pozabavio i unutar društvenoga konteksta u kojemu su nastajala. To je ono čime se autor u ovoj knjizi bavi, navodeći i sam kako je glavna tema „kontekst i tekst hrvatske književnosti od 1971. do 2010. godine“ (str. 7), ali u svome se prikazu okreće i drugim značajnim kulturnim fenomenima opisivanoga vremena: glazbi, stripu, reklamama, fotografiji, vizualnim umjetnostima.

Djelo je podijeljeno u četiri poglavlja od kojih svako tematizira jedno desetljeće. U njima je autor, kako sam kaže, želio „upozoriti na događajna, politička, kulturološka i poetička čvorišta svakoga desetljeća te posredno ili izravno uputiti na suglasja i paradokse koji su obilježili čitavo razdoblje“ (str. 7). Svako poglavlje počinje najvažnijim svjetskim događajima, fenomenima i godinama, zatim se prelazi na hrvatski, odnosno jugoslavenski kontekst, a naposljetku na samu literarnu građu vremena.

Na početku se prvoga poglavlja (*SEDAMDESETE. Hrvatska šutnja, „praksa laži“ i borhesovci*) Bagić bavi svojevrsnom mitologizacijom „ludih sedamdesetih“ i idealiziranjem tih godina, poglavito u modi i arhitekturi. Zatim niže najznačajnije događaje kojima ilustrira to vrijeme, a potom tematizira (problematičan) položaj Hrvatske u Jugoslaviji i politički okvir desetljeća, sve kako bi objasnio kontekst unutar kojega su se stvarala književna djela. Želeći ispitati teme, ideje i diskurse na književnoj

sceni sedamdesetih, Bagić polazi od dvaju reprezentativnih časopisa, *Foruma i Pitanja*, onoga što su ti časopisi objavljivali i prevodili te načina na koji su oni oblikovali književnost i na nju utjecali. Navode se i strani pisci koji su se u ovome periodu u nas prevodili i čitali, a zatim se prelazi na poetiku sedamdesetih u Hrvatskoj koja je iznjedrila pjesništvo gramatološkoga obrata, semantički konkretizam i poetsku dosjetku. Bagić se služi pjesmama Milorada Stojevića, Dražena Mazura i Zvonka Makovića kako bi tim primjerima ukazao na osebnost i karakteristike sedamdesetih. U dijelu posvećenome proznome stvaralaštvu, autor se bavi *hrvatskim borhesovcima*, kritizirajući donekle taj termin i problematizirajući ga. U tom se kontekstu donose opisi nekih od djela što su ih pisali Goran Tribuson, Stjepan Čuić, Pavao Pavličić. Prelazi se zatim na tzv. žanrovsku prozu i pisce među kojima su Dubravka Ugrešić, Pero Kvesić, Predrag Raos, Milko Valent i Davor Slamnig, a potom i na, kako Bagić kaže, romaneskne vrhunce hrvatske književnosti koji su tiskani tih godina, a koje potpisuju nešto stariji pisci kao što su Ivan Slamnig, Antun Šoljan, Ranko Marinković, Ivan Aralica. Što se drame tiče, ona je, kako kaže autor, bila jedino mjesto u književnosti koje se referiralo na zbilju i komentiralo političku praksu, pa su kritičari takve tekstove označivali pojmovima političkoga dramskog pisma ili političkoga teatra. Od značajnijih autora navode se Ivo Brešan, Slobodan Šnajder, trojac Senker – Škrabe – Mujičić te Radovan Ivšić, autor možda najradikalnije drame *Kralj Gordogan*.

Drugo poglavlje, OSAMDESETE. *Od Partije bez teksta do strasti razlike*, otpočinje, kao i prvo, uvođenjem u širi kontekst vremena. U socijalističkoj su Jugoslaviji prelazak u osamdesete obilježile smrti dviju značajnih ličnosti: 1980. umro je Josip Broz Tito, a 1981. pisac i leksikograf Miroslav Krleža, što je rezultiralo promjenama u političkome, kao i književnome smislu. Bagić u ovome poglavlju govori o trima značajnim fenomenima bitna za hrvatsku književnu praksu toga doba, a to su *Bijela knjiga*, omladinski tisak i časopis *Quorum*. U pjesništvu dvije su najznačajnije figure Slavko Mihalić i Ivan Slamnig, a tematiziraju se i stvaralaštva pjesnika kao što su Miroslav Mićanović, Branko Ćegec, Delimir Rešicki, Anka Žagar, Hrvoje Pejaković, Sibila Petlevski... U prozi osamdesetih dominiraju kratka priča (koju pišu pisci okupljeni oko *Quo ruma*) i romaneskna produkcija u kojoj je moguće prepoznati žanrovski, novopovijesni i konceptualni roman. Nezaobilazan je fenomen razdoblja i žen-

sko pismo, pa Bagić posvećuje nekoliko ulomaka autoricama Slavenki Drakulić, Ireni Vrkljan te Dubravki Ugrešić. Za dramu osamdesetih Bagić tvrdi da se kreće između društvenoga angažmana i pomnih istraživanja mikrosvjetova pojedinih likova, a istodobno supostoje modernistička i postmodernistička estetika. Javljaju se novi autori poput Mire Gavrana, Lade Kaštelan, Mate Matišića i Borislava Vujčića, a najviše se prostora ostavlja drami *Hrvatski Faust* Slobodana Šnajdera te dramatičaru Miri Gavranu.

DEVEDESETE. *Lakše ih je voljeti iz daljine* treće je veliko poglavlje u knjizi koje se bavi traumatičnim iskustvom rata te njegovim posljedicama na književno stvaralaštvo. Bagić piše o hrvatskome jeziku koje se kroz čitavo desetljeće nalazilo u središtu pozornosti te jezikoslovcima koji su se bavili nazivom i opisom jezika, jezičnim savjetodavstvom i izradom različitih vrsta priručnika. Kao važna djela ističe rječnike Vladimira Anića i Jure Šonje, a leksikografiju definira kao najeksponiraniju jezikoslovnu disciplinu devedesetih. Prelazi zatim na hrvatsku glazbenu estradu toga vremena i golem broj angažiranih domoljubnih pjesama te glazbu koja je nastojala najprikladnije odražavati hrvatski kulturni identitet, a potom i na sport koji je, kako kaže, devedesetih bio mnogo više od igre. Tematizira se i fotografija, a zatim se prelazi na samu književnost bitno obilježenu ratom i poslijeratnom krizom pa su kritičari, ističe Bagić, često govorili o ratnome pismu. Tu se od autora ističu Zvonimir Mrkonjić, Siniša Glavašević i Alenka Mirković. Što se proze tiče, u kratkim pričama očituje se kritički mimetizam, a kao važniji književnici navode se Miljenko Jergović, Robert Perišić, Zoran Ferić, Borivoj Radaković i drugi. S druge strane, eskapistička se eksplozija prostora događa u kratkim pričama Romana Simića, Roberta Mlinarca, Milane Vuković Runjić i Mislava Brumeca. Pjesništvo devedesetih karakterizira činjenica da ono nije imalo uporišno mjesto svoje promocije, za razliku od prethodnih naraštaja, ali se javilo mnoštvo novih pjesnika u čijemu je stvaralaštvu, kaže Bagić, postmoderna ravnodušnost nadjačala stvarnosnu ratnu apokalipsu. Kao primjeri se navode pjesme Tvrčka Vukovića i Tatljane Gromača, a posebno se mjesto unutar poglavlja ostavlja velikoj figuri našega pjesništva Borisu Maruni. Hrvatska drama u devedesetima tematizira identitet, komunikaciju, traumu, tranziciju i ratnu zbilju, ali je u žanrovskome smislu produkcija prilično raznolika i hibridna, tvrdi Bagić. Angaži-

rano referiranje na stvarnost oprimjereno je dramama Filipa Šovagovića i Mate Matišića.

Zadnje poglavlje, NULTE. *Zasljepljujući izlog kasnoga kapitalizma* počinje ulomcima o terorizmu u svijetu, najvažnijim svjetskim političarima, Ivi Sanaderu i generalu Gotovini te sportskim uspjesima hrvatskih reprezentativaca. Nakon toga uvoda u kontekst vremena, Bagić prelazi na književnu praksu. U ovim se godinama na prozni tron vratio roman, nakon prijašnje dominacije kratke priče. Prozu su počeli objavljivati dotadašnji minimalisti, pjesnici, novinari i literarni debitanti. Kao nastavljači prakse pisanja kratkih priča navode se Damir Karakaš, Gordan Nuhanović, Olja Savičević Ivančević te Dalibor Šimpraga. U pjesništvu se razvija takozvana *stvarnosna poezija*, a među najznačajnijim se pjesnicima nalaze Marko Pogačar, Branislav Oblučar, Darija Žilić, Olja Savičević Ivančević i drugi. Najpoznatiji je fenomen nultih možda ipak Festival alternativne književnosti (FAK) čije je pisce prvenstveno povezivao način promocije, iako se često govorilo i o tzv. fakovskoj poetici. Najpoznatiji su pripadnici te skupine Miljenko Jergović, Borivoj Radaković, Zoran Ferić, Edo Popović. Na kraju poglavlja Bagić progovara i o novim medijima i reklamama koji su također nadahnuli književnu produkciju nultih.

Na kraju knjige nalazi se i Appendix koji su zajedno sastavili Krešimir Bagić i Katarina Brajdić, a koji donosi „sažete bibliografske bilješke o piscima čija su djela na svoj način pridonosila živosti hrvatske književnosti od 1971. do 2010. godine“ (str. 162). Tu se mogu pronaći svi književnici spomenuti u samoj knjizi i popis njihovih objavljenih djela.

Na kraju, važno je još jednom napomenuti da je ovakva knjiga bila itekako nužna, ne samo akademskoj zajednici i studentima nego i mnogo širemu krugu čitatelja koji su zainteresirani za hrvatsku književnost. Izbjegavanje suhoparnoga nizanjanja faktografije, mnoštvo zanimljivih primjera i povezivanje književnosti sa širim društvenim temama i drugim umjetničkim oblicima učinit će ovu knjigu neizostavnom za svakoga tko želi znati malo više.